

**feiten
en
meningen
uit
de
media-
wereld**

PETER DHONDT,

JAN DRIJVERS

EN

WIM VAN DER BIESEN

De EUROPESE GEMEENSCHAP heeft een belangrijk punt gescoord in haar dispuut met de Raad van Europa over wie nu het meest in aanmerking komt om een omvattende regeling voor het GRENDOVERSCHRIJDEND TELEVISIE-VERKEER uit te werken. In het Europees parlement werd een voorstel van richtlijn uitgaande van de Commissie besproken en, weliswaar geamendeerd, goedgekeurd. Daarmee zijn we weer een stap dichterbij een bindende regeling inzake het vrij verkeer van tv-programma's tussen de EG-lidstaten. In het parlement lagen de standpunten het verst uiteen voor wat betreft de bescherming van de Europese audiovisuele industrie, de reclamequota's en het auteursrecht. Uiteindelijk werd men het eens over een verplicht aandeel van 60% gemeenschapsproducties, een reclameplafond van 15% (met pieken tot 18%) en de oprichting van een arbitrerend orgaan waarin de auteurs vertegenwoordigd zijn. Nu moet het voorstel van richtlijn dus naar de ministerraad, en er wordt verwacht dat ook daar nog belangrijke meningsverschillen zullen opduiken. Ondertussen buigt in maart de Raad van Europa zich weer over het onderwerp om haar regeling verder uit te werken.

*

Hoewel de meeste weekbladen, zowel de vrouwen- als gezinsbladen, over het algemeen een dalende trend vertonen, zijn er ook opvallende uitzonderingen. De meest in het oog springende is ongetwijfeld FLAIR, het blad voor jonge vrouwen, dat pas in 1981 door hoofdredacteur Wiel Elbersen werd opgericht en na een gestadige opgang in Vlaanderen alleen reeds een oplage telt van 250.000 exemplaren. Het succes van wat men reeds het "mediafenomeen" is gaan noemen, berust volgens Elbersen vooral op de emotionele aanpak van de lezeressen. Getuige van het succes zijn ook de 40.000 lezersbrieven die Flair jaarlijks ontvangt en die een voortdurende inspi-

ratiebron zijn voor de redactie van het blad. Vanuit Vlaanderen heeft men met de "Vlaamse Flair" ook geleidelijk de Nederlandse markt veroverd; nu reeds een oplage van meer dan 250.000 exemplaren. De expansiedrang ging echter ook zuidwaarts. Op 25 september 1987 verscheen het eerste nummer van de Franstalige Flair. Hoofdredactrice werd de ex-redactiechef van de Vlaamse Flair: Christine von Wackerbarth. Men begon met een startoplage van 150.000 exemplaren, die zowel in Wallonië als in het noorden van Frankrijk werden verspreid. Dit betekent dat er weldra 650.000 exemplaren van Flair zullen verschijnen, wat naar Belgische maatstanden vrij uniek is.

*

Op 4 oktober 1987 werd THE INTERNATIONAL HERALD TRIBUNE 100 jaar. Deze Amerikaanse krant - The Washington Post en The New York Times zijn de belangrijkste aandeelhouders - met een Europees lezerspubliek - de krant werd vroeger in Parijs uitgegeven maar wordt nu via de satelliet gelijktijdig op negen verschillende plaatsen gedrukt - wordt wel eens de enige pan-Europese krant genoemd. Wat daar ook van zij, voor de meeste fijnproevers hoort het dagblad alvast thuis in de galerij van de elitekranten.

*

In een - statistisch niet altijd steekhoudende - enquête bij 850 Vlamingen die door het onderzoeksbureau UNIOF ondervraagd werden over hun meningen en preferenties omtrent het nieuwe mediaveld in Vlaanderen, blijkt dat het vraagstuk van de commerciële televisie en de invoering van omroepreclame voor weinig beroering weet te zorgen. 62% van de Vlamingen wil dat er terzake 'wat verandert', maar wat dat wat is blijkt niet

erg duidelijk. Verklaart slechts 1 Vlaming op 5 zich radicaal tegenstander van etherreclame, dan pleiten bij de anderen 43% voor etherreclame op de B.R.T. en 42% voor reclamespots op een nog op te richten commerciële zender. Opvallend is dat de houding van de Vlaming terzake niet zozeer uit politieke overtuiging dan wel door het eigen kijkgedrag wordt ingegeven. Ook wat betreft het 'objectiviteitsvraagstuk' staat de mening van de doorsnee-Vlaming haaks op de opinie van de meerderheidspartijen, daar 56% van de Vlamingen overtuigd is dat de BRT de meest objectieve informatie zal brengen, terwijl slechts 38% het nieuws van een commerciële zender een grotere geloofwaardigheid toedicht. Over de geloofwaardigheid van de politici werden geen vragen gesteld ...

*

Uit gegevens van het continu KIJKONDERZOEK van de NOS blijkt o.a. dat vrouwen per dag ongeveer 12 minuten meer naar de Nederlandse Televisie kijken dan mannen (1 uur 52 minuten tegenover 1 uur 40 minuten). Vrouwen kijken meer naar series (Nederlandse en buitenlandse) en naar amusementsprogramma's; mannen hebben een voorkeur voor sport en erotisch-getinte programma's. Vier op tien vrouwen hebben tijdens het tv-kijken andere bezigheden, zoals lezen, puzzelen en huishoudelijk werk. Bij de mannen is dit slechts voor één op tien het geval.

*

Op 20 oktober 1987 benoemde de Vlaamse Raad de negen leden van de GESCHILLENRAAD, die in de context van het kabeldecreet werd opgericht om te waken over het niet-discriminerende karakter van programma's en programmaopbouw van niet-openbare televisieverenigingen en over de onpartijdigheid, de

journalistieke deontologie en de redactionele onafhankelijkheid van hun informatieve programma's. De Raad zal bestaan uit de hoogleraren Meerts, Rimanique, Witte en Delvoie en uit de journalisten Van Nieuwenborgh, Van Erps, Dyck, Grawet en Van Liedekerke.

*

België is een land van berouwvolle zondaars. Dat kon althans worden opge maakt uit de resultaten van de actie "GROEN LICHT VOOR ZWARTKIJKERS" van de DIENST KIJK- EN LUIS- TERGELD, die van 1 september tot 31 oktober 1987 zwartkijkers en -luisteraars in de gelegenheid stelde om zich straffeloos te regulariseren. Daar waar vóór de actie ongeveer één gezin op vier te weinig of geen kijk- en luistergeld betaalde, hebben in deze periode zowat 400.000 inwoners zich 'wit' gewassen. Een verbazend staaltje van collectieve boetedoening, waaraan allicht de verhoogde boetes maar meer nog de verplichting van de kabeldistributiemaatschappijen om hun abonneelijken aan de Dienst Kijk- en Luistergeld door te seinen, niet vreemd zullen zijn geweest. De schatkist houdt er alvast meer dan 1 miljard BF penitentie aan over.

*

Bijna onmiddellijk na de publikatie van de uitvoeringsbesluiten van het KABEL- DEKREET (15-10-'87) werd te Antwerpen de V.T.M. (Vlaamse Televisiemaatschappij) opgericht (28-10-'87). Voorzitter en woordvoerder is JAN MERCKX, directeur-generaal van de uitgeverij Perexma (o.a. TV-EXPRESS en TV-BLAD) en tevens voorzitter van de Nationale Federatie der Informatieweekbladen. Deze maatschappij gaat de commerciële televisie in Vlaanderen exploiteren. Op dit ogenblik bestaat ze uit negen Vlaamse persbedrijven van dag- en weekbladen.

Alleen de socialistische pers (DE MORGEN), de Vlaamse Uitgeversmaatschappij (met o.a. DE STANDAARD) en de FINANCIËEL-ECONOMISCHE TIJD participeren niet; de eerste bij gebrek aan financiële middelen, de tweede omdat men de rendabiliteit van zulk een commerciële televisie in Vlaanderen in twi- fel trekt.

Op 19 november '87 honoreerde de Vlaamse regering, zonder gunstig advies van de Mediaraad, de aanvraag van V.T.M. om als NIET-OPENBARE TELEVI- SIEVERENIGING erkend te worden, en een dag later (20-11-'87) verkreeg V.T.M. van de nationale regering een vergun- ning om RECLAME uit te zenden. Hierbij zag de nieuwe maatschappij zowat al haar voorwaarden ingewilligd: nieuwe commerciële omroepinitiatieven (satel- liettelevisie, regionale tv, betaalomroe- pen ...) zullen zolang mogelijk van de kabel worden geweerd, de Vlaamse rege- ring komt over de brug met bijkomende expansiesteun voor de participerende krantenbedrijven én de BRT moet vanaf 1 maart 1988 afzien van contracten inza- ke niet-commerciële reclame en sponso- ring. Deze laatste maatregel zou de openbare omroep in 1988 alleen al 270 miljoen BF kosten. De BRT-leiding heeft bij de regering dan ook aangedrongen op compenserende steun. De erkenning van V.T.M. geldt voor 18 jaar, maar komt te vervallen wanneer de commerciële zender niet vóór juli 1989 is opgestart.

*

Ook het dossier van de perssteun krijgt in België communautaire trekjes. Nadat de nationale regering in eerste instantie geweigerd had om het - door de verschil- lende besparingsrondes tot 80 miljoen BF geslonken - bedrag voor RECHTS- STREEKSE PERSSTEUN in grote mate SELECTIEF te verdelen, naar verluidt na veto van minister Gol, werd eind novem- ber een compromis bereikt waarbij voor Nederlandstalige kranten een ander re- gime geldt dan voor de Franstalige dag-

bladen. Voor de Nederlandstalige kranten werd, het voorstel van de BELGISCHE VERENIGING VOOR DAGBLAD-UITGEVERS indachtig, het aandeel voor de selectieve steun aan structureel zwakkere kranten (beperkte oplage, beperkte reclame-inkomsten) verhoogd, waardoor De Morgen 5 miljoen extra ontvangt.

Voor de Franstalige dagbladen blijft het oude systeem van de - voor ieder gelijke - COMPENSERENDE steun van toepassing, doch zij kunnen rekenen op extra-inkomsten die Audiopresse verwerft uit handelsreclame op de Franstalige commerciële zender RTL-TV. Naast deze rechtstreekse steun ontvangen de kranten een veelvoud van dit bedrag aan ON-RECHTSTREEKSE STEUN (o.a. via goedkope post-, telefoon- en vervoerstarieven). De regering raamt dit bedrag op 9 miljard - een cijfer dat de uitgevers schromelijk overschat noemen. De Vlaamse persbedrijven tenslotte, die meeparticiperen in het project van de commerciële televisie, hebben eind november van Geens kunnen afdwingen dat de ECONOMISCHE EXPANSIE-STEUN aan hun bedrijven gevoelig verhoogd zou worden, zodat zij zich beter ingedijkt voelen tegen de risico's van het televisie-avontuur.

*

De vooruitziende Duitse tv-kijkers die zich al een schotelantenne hadden aangeschaft, mogen het tuig nog even in het inpakpapier laten. TV-SAT, de "Direct Broadcast Satellite" van de Bundespost, die in november van vorig jaar keurig in een baan om de aarde werd gebracht, weigert sindsdien immers elke vorm van medewerking met de Duitse technici die haar aan de praat moeten krijgen. De eigenzinnige satelliet betekent vooral een streep door de rekening van de twee 'Duitse' commerciële zenders SAT 1 en RTL +, die nu veel langer dan gepland geld moeten verliezen om het handvol Duitse gezinnen dat ze al via de kabel

kunnen bereiken, van beeldvoer te voorzien, in afwachting van de doorbraak die er voor hen enkel via DBS kan komen. Misschien kan de Franse zustersatelliet TDF1, die in maart succesvol werd gelanceerd, voor een noodoplossing zorgen.

*

Er blijkt heel wat verschil te bestaan tussen het KIJKGEDRAG van VLAMINGEN en FRANSTALIGEN. De BRT kreeg in 1986 59,20% van het Vlaamse kijkvolume, terwijl Walen en Brusselaars slechts 40,80% van hun kijkvolume aan RTBF-programma's spendeerden. RTL kreeg hier 18,20% (in Vlaanderen slechts 3%), en de andere buitenlandse zenders samen nog eens 41%. In Vlaanderen gaat 83,70% naar Nederlandstalige programma's, langs Waalse kant krijgen de anderstalige zenders slechts 3,90% van het kijkvolume. Tenslotte kijken de Walen ook langer naar de televisie dan de Vlamingen. 16% van de Waalse kijkers zitten per dag gemiddeld meer dan vier uur voor hun tv-toestel. In Vlaanderen is dit slechts 10%.

*

Ondanks allerlei moeilijkheden met diverse niet-openbare radio's op de erg drukke FM-band, groeit de populariteit van STUDIO BRUSSEL zienderogen. Sinds dit radiostation nationaal is begonnen uitzenden, steeg het luistervolume van 5% naar 7,6%. De 'jeugdige' muziek, de korte nieuwsflitsen en de vrij koele manier van presenteren doen het blijkbaar ook bij het grote publiek. Een en ander heeft ertoe bijgedragen dat 75% van het totale luistervolume naar BRT-zenders gaat. Enkele jaren geleden, in 1982 bijvoorbeeld, was dit nauwelijks 67%.

*

Zowel de RADIO- als de TELEVISIE-NIEUWSDIENST bleken in oktober van vorig jaar aan een NIEUWE HOOFDREDACTEUR toe. Voor de tv werd inmiddels Kris Borms al aangeduid als opvolger van Lucien Boussé, bij de radio zal waarschijnlijk Roger Adams op de stoel van Jan Robberecht komen. Zoals de traditie dat wil, zijn ook de nieuwkomers geen kleurloze figuren. Het politieke evenwicht lijkt echter plots moeilijker te liggen: er is nu sprake van het aanstellen van adjunct-hoofdredacteuren, bij wijze van fijnregeling. Kris Borms zou Etienne Van den Bergh naast zich krijgen, terwijl Jos Bouveroux Roger Adams mag gaan schaduwen.

*

Ondanks de verscherpte controle van de rijkswacht viel er op oudejaarsavond toch een sterfgeval te betreuren. In Brussel overleed op die datum LA CITE, het 37 jarige DAGBLAD van de Waalse christelijke arbeidersbeweging.

De M.O.C. had immers beslist niet langer financiële injecties toe te dienen aan het verlieslatende blad. Als doodsoorzaak verwees de krant zelf naar de verhoogde posttarieven en het uitblijven van de op zich al sterk geslonken rechtstreekse perssteun. Ook de verhoogde concurrentie op de advertentiemarkt door de commerciële zender RTL-TV1 (waaraan La Cité niet participeerde) en het geringe lezersbestand (± 15.000) ondanks de vernieuwde formule, hebben La Cité de strot toegenepen. Geen enkele van de reanimatiepogingen - een steunfonds, een aboneerwingscampagne, noch de laattijdige storting van 5 miljoen door de regering - vermochten de krant nieuw leven in te blazen.

Vanaf 21 januari herrees La Cité als WEEKBLAD, met een quasi identieke lay-out en journalistieke formule als voorheen.

*

29 januari 1988 werd in Frankrijk uitgeroepen tot de NATIONALE DAG VAN DE GESCHREVEN PERS. Eigenlijk was er weinig reden tot feestvieren, want met name de Franse dagbladers maakt kwade tijden door. Op Le Monde en Le Parisien Libéré na, verliezen alle grote kranten geld en lezers. In Frankrijk worden 212 kranten per 1000 inwoners verkocht, en daarmee komt het land op een beschamende 27ste plaats op de wereldranglijst. De oorzaak van de malaise zou liggen in de afnemende leescultuur in Frankrijk en de beroerde kwaliteit van de pers. Veertig procent van de Fransen zegt voor hun informatie genoeg te hebben aan het tv-journaal. Twee linkse kranten verdienen met hun moeilijkheden een speciale vermelding. Meer dan een half jaar na het neerleggen van de boeken, breid LE MATIN nog altijd de reddingsoperaties aan elkaar. In maart zag het er weer bijzonder slecht uit voor het socialistische dagblad. Zo erg is LIBERATION, het lijfblad van de linkse intellectueel, er nog niet aan toe, maar het rommelde er binnenskamers toch flink, toen eind november een besparingsplan bekend raakte dat voorzag in het verdwijnen van een veertigtal arbeidsplaatsen. Eerst ging het personeel hiertegen in staking, wat later meldden zich dan plots méér dan 40 vrijwillige vertrekkers.

*

De 27ste BERT LEYSENPRIJS voor televisie, die dit jaar werd voorbehouden voor programma's van het documentaire genre, ging naar de reeks "Inleiding tot de beeldcultuur", een productie van de dienst Schooluitzendingen. De jury was van oordeel dat deze reeks "er uitstekend in geslaagd was een jeugdig publiek meer inzicht te verstrekken in de mogelijkheden en de beperkingen van de beeldtaal".

*

De PRIJS van de TV-KRITIEK 1987 werd toegekend aan het humoristisch jongerenprogramma "Meester, hij begint weer" van en met Frank Dingenen. Het is de eerste maal in 27 jaar dat deze prijs naar een ontspannend en dan nog wel satirisch jeugdprogramma gaat.

De KLOKKE ROELANDPRIJS voor de radio was dit jaar voor Erwin Brys en Bert Van Molle voor "De Walsmachine", een programma van Omroep Brabant. De jury loofde hier zowel "de intelligentie, als de goede smaak en het radiofonisch talent" van de samenstellers.

*

Op 13 februari 1988 begon de NOS n.a.v. de Olympische Winterspelen met proefuitzendingen op NEDERLAND 3. Officieel gaat het derde net op 4 april van start. De uitbreiding zal in eerste instantie vooral voor meer programmatorische duidelijkheid zorgen in de tot nog toe vrij chaotisch ogende Nederlandse zendschema's. Op Nederland 1 zijn vanaf april alle ideologische zuilen - EO, NCRV, KRO en VARA - te bekijken. Op het tweede net doen voortaan de commerciële stations zoals Veronica, VPRO en AVRO hun ding, terwijl het derde net gereserveerd wordt voor de NOS en de kleinere zendgemachtigden. Op dat derde net zal het beginsel van de 'horizontale programmering' het de gewoontedieren onder de kijkers heel wat makkelijker maken. De nadruk die komt te liggen op informatieve en educatieve programma's, goed wat aandacht voor cultuur en vooral veel sport moeten

Nederland 3 een eigen gezicht geven én aantrekkelijk maken.

*

letwat in de schaduw van de discussies en tribulaties rond het opstarten van een commerciële televisie voor Vlaanderen hebben de eerste initiatieven zich kenbaar gemaakt, die, op basis van datzelfde Kabeldekreet, azen op een erkenning als NIET-OPENBARE TELEVISIEVERENIGING VOOR EEN REGIONALE GEMEENSCHAP. Eind februari hadden vijf v.z.w.'s daartoe erkenningsdossiers ingediend, die door de minister aan de Mediaraad voor advies werden overgemaakt: A.T.V. (Antwerpen), A.V.S. (Eeklo), R.T.V.O.-Edinson TV (Waregem), R.T.V.L. (Leuven) en Viteve (Bornem).

*

Na lang aanslepende onderhandelingen dreigde ons nationale nieuwsagentschap BELGA er eind vorig jaar mee BRT, RTBF en BRF droog te leggen, als er geen akkoord zou worden bereikt over een verhoging van de abonnementsgelden. De omroepen betaalden in '87 18,7 miljoen aan Belga, een som die het nieuwsagentschap wilde optrekken tot 40,2 miljoen in '91. Even leek het erop dat de omroepen het dan maar zonder hun belangrijkste nieuwsleverancier zouden proberen te roeien, maar uiteindelijk werd er toch verder onderhandeld. Begin maart kwam er een compromis uit de bus: de bijdrageverhoging komt er, maar wel zal het tot '95 duren voor de maximumgrens van 40 miljoen wordt bereikt.